

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 12ης Ιανουαρίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Ανταγωνισμός – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης – Κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Οδηγία 2014/104/ΕΕ – Άρθρα 5 και 6 – Κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων – Αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού – Διαδικασία η οποία εκκρεμεί ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφορά παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού – Εθνική διαδικασία που αφορά αγωγή αποζημίωσης για την ίδια παράβαση – Προϋποθέσεις κοινοποίησης των αποδεικτικών στοιχείων»

Στην υπόθεση C-57/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο, Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Φεβρουαρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

RegioJet a.s.

κατά

České dráhy, a.s.

παρισταμένης της:

Česká republika, Ministerstvo dopravy,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο τμήματος, M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl (εισηγητή) και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Ferreira, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 3ης Φεβρουαρίου 2022,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η RegioJet a.s., εκπροσωπούμενη από τον O. Doležal, advokát,
- η České dráhy a.s., εκπροσωπούμενη από τους J. Kindl, S. Mikeš και K. Muzikář, advokáti,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Κ. Μπόσκοβιτς,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον F. Sclafani, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις B. Ernst, P. Němečková και C. Zois,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαΐου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφοι 1 και 4, του άρθρου 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και του άρθρου 6, παράγραφοι 7 και 9, της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2014, L 349, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της RegioJet a.s. και της České dráhy a.s. με αντικείμενο το αίτημα κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων που υπέβαλε η RegioJet στο πλαίσιο αγωγής για την αποκατάσταση της ζημίας την οποία υποστηρίζει ότι υπέστη η εταιρία αυτή λόγω αντίθετων προς τον ανταγωνισμό ενεργειών της České dráhy.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

- 3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 21 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1):
  - «(7) Τα εθνικά δικαστήρια επιτελούν καίρια λειτουργία στο πλαίσιο της εφαρμογής της [ενωσιακής] νομοθεσίας ανταγωνισμού. Προασπίζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από το [ενωσιακό] δίκαιο, εκδικάζοντας τις νομικές διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ ιδιωτών, π.χ. επιδικάζοντας αποζημίωση υπέρ εκείνων που έχουν θιγεί από παραβάσεις. Υπό την

έννοια αυτή, ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων συμπληρώνει το ρόλο των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών. Επομένως, θα πρέπει να τους παρασχεθεί η εξουσία να εφαρμόζουν πλήρως τα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ].

[...]

(21) Η συνεπής εφαρμογή της νομοθεσίας του ανταγωνισμού προϋποθέτει επίσης τη συγκρότηση μηχανισμών για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών και της [Ευρωπαϊκής] Επιτροπής. Αυτό ισχύει για όλα τα δικαστήρια των κρατών μελών που εφαρμόζουν τα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ], ανεξάρτητα από το εάν τα εφαρμόζουν σε δίκες μεταξύ ιδιωτών ή ενεργώντας ως δημόσιες αρχές επιβολής του νόμου ή ως δευτεροβάθμια όργανα. Ειδικότερα, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να μπορούν να απευθύνονται στην Επιτροπή και να της ζητούν πληροφορίες ή τη γνώμη της σχετικά με την εφαρμογή της [ενωσιακής] νομοθεσίας ανταγωνισμού. [...]

4 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Βάρος αποδείξεως», ορίζει τα εξής:

«Στο πλαίσιο του συνόλου των εθνικών και των [ενωσιακών] διαδικασιών εφαρμογής των άρθρων [101 και 102 ΣΛΕΕ], η απόδειξη της παράβασης του άρθρου [101] παράγραφος 1 ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ] βαρύνει το μέρος ή την αρχή που ισχυρίζεται την παράβαση. [...]

5 Το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών είναι αρμόδιες να εφαρμόζουν τα άρθρα [101 και 102 ΣΛΕΕ] σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Προς το σκοπό αυτό, δύνανται, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας, να εκδίδουν τις ακόλουθες αποφάσεις:

- για την παύση της παράβασης,
- για τη λήψη προσωρινών μέτρων,
- να γίνουν αποδεκτές αναλήψεις δεσμεύσεων,
- για την επιβολή προστίμου, χρηματικής ποινής ή κάθε άλλης κύρωσης προβλεπόμενης από την εθνική τους νομοθεσία.

Εάν με βάση τις πληροφορίες που διαθέτουν διαπιστώσουν ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις μιας απαγόρευσης, δύνανται επίσης να αποφαινούνται ότι δεν συντρέχει λόγος δράσης από μέρους τους.»

6 Το κεφάλαιο III του ίδιου κανονισμού αφορά τις αποφάσεις που εκδίδει η Επιτροπή κατ' εφαρμογήν των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Οι αποφάσεις αυτές μπορούν να έχουν ως αντικείμενο τη διαπίστωση και παύση παραβάσεως (άρθρο 7), τη λήψη προσωρινών μέτρων (άρθρο 8), αποφάσεις που καθιστούν υποχρεωτικές τις δεσμεύσεις (άρθρο 9) και, τέλος, τη διαπίστωση του ανεφάρμοστου των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ (άρθρο 10).

7 Το άρθρο 11 του κανονισμού 1/2003, το οποίο επιγράφεται «Συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 6 τα εξής:

«1. Η Επιτροπή και οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών συνεργάζονται στενά για την εφαρμογή της [...] νομοθεσίας ανταγωνισμού [της Ένωσης].

[...]

6. Η κίνηση διαδικασίας με σκοπό την έκδοση απόφασης κατ' εφαρμογή του κεφαλαίου III από την Επιτροπή συνεπάγεται την απώλεια από τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών της αρμοδιότητάς τους να εφαρμόζουν τα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ]. Εάν η αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους έχει ήδη επιληφθεί μιας υπόθεσης, η Επιτροπή κινεί διαδικασία μόνον κατόπιν διαβούλευσης με αυτή την εθνική αρχή ανταγωνισμού.»

8 Το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Ομοιόμορφη εφαρμογή της [ενωσιακής] νομοθεσίας ανταγωνισμού», ορίζει τα εξής:

«1. Όταν τα εθνικά δικαστήρια κρίνουν συμφωνίες, αποφάσεις ή πρακτικές δυνάμει του άρθρου [101] ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ], οι οποίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο απόφασης της Επιτροπής, δεν μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με την απόφαση την οποία έχει λάβει η Επιτροπή. Πρέπει επίσης να αποφεύγουν να λαμβάνουν αποφάσεις που ενδέχεται να συγκρούονται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή κατά διαδικασία που έχει κινήσει. Προς το σκοπό αυτό, το εθνικό δικαστήριο μπορεί να εκτιμήσει μήπως πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία του. Η υποχρέωση αυτή δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις δυνάμει του άρθρου [267 ΣΛΕΕ].

2. Όταν οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών αποφαινόμενες για συμφωνίες, αποφάσεις ή πρακτικές δυνάμει του άρθρου [101] ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ], οι οποίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο απόφασης της Επιτροπής, δεν δύνανται να λαμβάνουν αποφάσεις που να συγκρούονται με την απόφαση που έχει λάβει η Επιτροπή.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 773/2004

9 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 622/2008 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 2008 (ΕΕ 2008, L 171, σ. 3), προβλέπει τα εξής:

«Η Επιτροπή δύναται να αποφασίσει ανά πάσα στιγμή την κίνηση διαδικασίας ενόψει της έκδοσης απόφασης δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, αλλά όχι αργότερα από την ημερομηνία κατά την οποία καταρτίζει την προκαταρκτική εκτίμηση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του εν λόγω κανονισμού, ή να κοινοποιήσει τις αιτιάσεις, ή να ζητήσει από τα μέρη να εκφράσουν το ενδιαφέρον τους να συμμετάσχουν σε συζητήσεις διευθέτησης διαφορών ή από την ημερομηνία δημοσίευσης της ανακοίνωσης δυνάμει του άρθρου 27 παράγραφος 4 του ίδιου κανονισμού, με υπερσχύουσα την πρώτη χρονολογικά ημερομηνία.»

Η οδηγία 2014/104

10 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6, 15, 21, 23 και 25 έως 28 της οδηγίας 2014/104 έχουν ως εξής:

«(6) Για τη διασφάλιση αποτελεσματικών δράσεων ιδιωτικής επιβολής στο πλαίσιο του αστικού δικαίου και αποτελεσματικής δημόσιας επιβολής από τις αρχές ανταγωνισμού, και τα δύο εργαλεία πρέπει να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού. Είναι απαραίτητο να ρυθμιστεί συνεκτικά ο συντονισμός των δύο τύπων επιβολής, για παράδειγμα σχετικά με τις διαδικασίες για πρόσβαση στα έγγραφα που κατέχουν οι αρχές ανταγωνισμού. [...]

[...]

(15) Τα αποδεικτικά στοιχεία αποτελούν σημαντικό στοιχείο για την άσκηση αγωγών αποζημίωσης για παράβαση του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου ανταγωνισμού. Ωστόσο, επειδή οι δικαστικές διαφορές για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού χαρακτηρίζονται από ασυμμετρία πληροφόρησης, είναι σκόπιμο οι ενάγοντες να έχουν το δικαίωμα να ζητούν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν την αξίωσή τους, χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να προσδιορίσουν μεμονωμένα αποδεικτικά στοιχεία. Προκειμένου να διασφαλίζεται η ισότητα των όπλων, τα μέσα αυτά θα πρέπει επίσης να είναι διαθέσιμα στους εναγομένους σε αγωγές αποζημίωσης, έτσι ώστε να μπορούν να ζητήσουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων από τους εν λόγω ενάγοντες. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει επίσης να μπορούν επίσης να διατάξουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων από τρίτους, μεταξύ άλλων από δημόσιες αρχές. Σε περίπτωση που εθνικό δικαστήριο επιθυμεί να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων από την Επιτροπή, εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 4 παράγραφος 3 ΣΕΕ αρχή της ειλικρινούς συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών και το άρθρο 15 παράγραφος 1 του κανονισμού [...] αριθ. 1/2003, όσον αφορά τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Όταν τα εθνικά δικαστήρια διατάσσουν τις δημόσιες αρχές να κοινοποιήσουν αποδεικτικά στοιχεία, εφαρμόζονται οι αρχές δικαστικής και διοικητικής συνεργασίας δυνάμει του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου.

[...]

(21) Για την αποτελεσματική και συνεπή εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ από την Επιτροπή και τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού, απαιτείται κοινή προσέγγιση σε ολόκληρη την Ένωση σχετικά με την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού. Η κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων δεν θα πρέπει να περιορίζει αδικαιολόγητα την αποτελεσματική επιβολή του δικαίου ανταγωνισμού από τις αρχές ανταγωνισμού. [...]

[...]

(23) Η απαίτηση αναλογικότητας πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά όταν υπάρχει κίνδυνος να υπονομευθεί λόγω της κοινοποίησης η στρατηγική έρευνας της αρχής ανταγωνισμού με την αποκάλυψη των εγγράφων που αποτελούν μέρος του φακέλου ή να επηρεαστεί αρνητικά ο τρόπος συνεργασίας των επιχειρήσεων με τις αρχές ανταγωνισμού. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην πρόληψη της "αλίευσης πληροφοριών", δηλαδή της μη εξειδικευμένης ή αόριστης αναζήτησης πληροφοριών που είναι απίθανο να έχουν σημασία για τους διαδίκους στη διαδικασία. Η αίτηση κοινοποίησης δεν θα πρέπει, επομένως, να

θεωρείται αναλογική όταν ζητείται η γενική κοινοποίηση των εγγράφων του φακέλου μιας αρχής ανταγωνισμού που σχετίζονται με συγκεκριμένη υπόθεση ή των εγγράφων που υποβλήθηκαν από έναν διάδικο στο πλαίσιο συγκεκριμένης υπόθεσης. Οι αιτήσεις κοινοποίησης που καλύπτουν τόσο ευρύ πεδίο δεν θα ήταν επίσης συμβατές με την υποχρέωση του αιτούντος να προσδιορίσει τα αποδεικτικά στοιχεία ή τις κατηγορίες των αποδεικτικών στοιχείων με όσο το δυνατόν πιο σαφή και συγκεκριμένο τρόπο.

[...]

- (25) Θα πρέπει να ισχύει απαλλαγή από την υποχρέωση κοινοποίησης η οποία, αν πραγματοποιούνταν, θα επηρέαζε αδικαιολόγητα την έρευνα που διενεργείται από μια αρχή ανταγωνισμού με αντικείμενο την παράβαση του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου ανταγωνισμού. Οι πληροφορίες που ετοιμάζονται από την αρχή ανταγωνισμού στο πλαίσιο των διαδικασιών της για την επιβολή του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου περί ανταγωνισμού και αποστέλλονται στους διαδίκους των εν λόγω διαδικασιών (όπως η κοινοποίηση των αιτιάσεων) ή ετοιμάζονται από διάδικο σε αυτές τις διαδικασίες (όπως οι απαντήσεις στις αιτήσεις της αρχής ανταγωνισμού για την παροχή πληροφοριών ή οι μαρτυρικές καταθέσεις) θα πρέπει, επομένως, να μπορούν να κοινοποιούνται στο πλαίσιο αγωγών αποζημίωσης μόνο μετά την περάτωση των διαδικασιών της αρχής ανταγωνισμού, λ.χ. με την έκδοση απόφασης δυνάμει του άρθρου 5 ή του κεφαλαίου III του κανονισμού [...] αριθ. 1/2003, εξαιρέσει των αποφάσεων λήψης προσωρινών μέτρων.
- (26) Τα προγράμματα επιεικούς μεταχείρισης και οι διαδικασίες διακανονισμού αποτελούν σημαντικά εργαλεία για τη δημόσια επιβολή του ενωσιακού δικαίου ανταγωνισμού, καθώς συμβάλλουν στον εντοπισμό και την αποτελεσματική δίωξη και την επιβολή κυρώσεων για τις σοβαρότερες παραβάσεις του δικαίου ανταγωνισμού. [...] Για να συνεχίσουν οι επιχειρήσεις να υποβάλλουν εκουσίως στις αρχές ανταγωνισμού δηλώσεις επιείκειας ή υπομνήματα διακανονισμού, τα έγγραφα αυτά θα πρέπει να εξαιρούνται από εντολές κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων. [...]
- (27) Οι κανόνες της παρούσας οδηγίας περί κοινοποίησης εγγράφων εκτός από τις δηλώσεις επιείκειας ή τα υπομνήματα διακανονισμού εξασφαλίζουν ότι οι ζημιωθέντες εξακολουθούν να διαθέτουν επαρκείς εναλλακτικές πρόσβασης στα συναφή αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται για να προετοιμάσουν τις αγωγές τους για αποζημίωση. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να είναι τα ίδια σε θέση, κατόπιν αιτήσεως του ενάγοντος, να έχουν πρόσβαση σε έγγραφα για τα οποία ζητήθηκε εξαίρεση, ώστε να εξακριβώνουν ότι το περιεχόμενό τους δεν εμπίπτει στους ορισμούς των δηλώσεων περί επιεικούς μεταχείρισης και των υπομνημάτων για διακανονισμό οι οποίοι θεσπίζονται στην παρούσα οδηγία. Οιοδήποτε περιεχόμενο δεν εμπίπτει στους εν λόγω ορισμούς θα μπορεί να κοινοποιείται υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- (28) Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να είναι σε θέση να διατάσσουν ανά πάσα στιγμή, στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης, την κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων που υφίστανται ανεξάρτητα από τις διαδικασίες της αρχής ανταγωνισμού (“πληροφορίες που ήδη υπάρχουν”).»
- 11 Το άρθρο 2, σημείο 17, της οδηγίας 2014/104 ορίζει τις «προϋπάρχουσες πληροφορίες» ως αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν ανεξάρτητα από τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού, ασχέτως αν περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού.

12 Το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε διαδικασίες αγωγής αποζημίωσης εντός της Ένωσης, κατόπιν αιτήματος του ενάγοντος ο οποίος έχει υποβάλει τεκμηριωμένη αιτιολόγηση που περιέχει ευλόγως διαθέσιμα στοιχεία για πραγματικά περιστατικά και επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ώστε να θεμελιωθεί παραδεκτή αξίωση αποζημίωσης, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν τον εναγόμενο ή τρίτο να κοινοποιήσει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία τα οποία έχει υπό τον έλεγχό του, υπό τους όρους του παρόντος κεφαλαίου. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια είναι, κατόπιν αιτήματος του εναγομένου, σε θέση να διατάξουν τον εναγόντα ή τρίτο να κοινοποιήσει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία.

[...]

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια είναι σε θέση να διατάξουν την κοινοποίηση συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων ή σχετικών κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων που προσδιορίζονται με όσο το δυνατόν πιο σαφή και συγκεκριμένο τρόπο βάσει ευλόγως διαθέσιμων στοιχείων για πραγματικά περιστατικά στην τεκμηριωμένη αιτιολόγηση.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια περιορίζουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων στην έκταση που επιτρέπει η αρχή της αναλογικότητας. Για να κρίνουν αν η κοινοποίηση που ζητά ένας διάδικος είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, τα εθνικά δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τα έννομα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων διαδίκων και τρίτων. Ειδικότερα, λαμβάνουν υπόψη:

α) τον βαθμό στον οποίο η αξίωση ή ένσταση υποστηρίζεται από τα διαθέσιμα στοιχεία για πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν το αίτημα κοινοποίησης,

β) την έκταση και το κόστος της κοινοποίησης, ιδίως για τυχόν εμπλεκόμενα τρίτα μέρη, προκειμένου επίσης να αποφευχθεί η μη προσδιορισμένη αναζήτηση πληροφοριών η οποία είναι απίθανο να είναι σημαντική για τα διάδικα μέρη,

γ) κατά πόσον τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες, που αφορούν ιδίως τυχόν τρίτους, καθώς και τις λεπτομέρειες για την προστασία των εν λόγω εμπιστευτικών πληροφοριών.

4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν την εξουσία να διατάσσουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες, εφόσον το κρίνουν σκόπιμο στο πλαίσιο της εκδίκασης αγωγής αποζημίωσης. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν διατάσσεται κοινοποίηση των πληροφοριών αυτών, τα εθνικά δικαστήρια να έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά μέτρα για την προστασία των πληροφοριών αυτών.

5. Το συμφέρον των επιχειρήσεων να αποφεύγουν αγωγές αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού δεν συνιστά συμφέρον που εγγυάται προστασία.

[...]

8. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 4 και 7 και του άρθρου 6, το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν κανόνες που οδηγούν σε ευρύτερη κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων.»

13 Το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, για την άσκηση αγωγών αποζημίωσης, όταν τα εθνικά δικαστήρια διατάσσουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού, εφαρμόζεται το παρόν άρθρο επιπλέον του άρθρου 5.

[...]

4. Κατά την αξιολόγηση σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 της αναλογικότητας της διαταγής κοινοποίησης πληροφοριών, τα εθνικά δικαστήρια εξετάζουν επιπλέον τα εξής:

α) αν το αίτημα έχει διατυπωθεί ειδικά σε σχέση με τη φύση, το αντικείμενο ή το περιεχόμενο των εγγράφων που υποβλήθηκαν σε αρχή ανταγωνισμού ή παρέμειναν στον φάκελο αυτής της αρχής ανταγωνισμού, και όχι ως γενικό αίτημα σχετικά με έγγραφα που υποβλήθηκαν σε αρχή ανταγωνισμού,

β) αν ο διάδικος που ζήτησε την κοινοποίηση το έκανε σε συνάρτηση με αγωγή αποζημίωσης ασκηθείσα ενώπιον εθνικού δικαστηρίου και

γ) σε συνάρτηση με τις παραγράφους 5 και 10 ή κατόπιν αιτήσεως μιας αρχής ανταγωνισμού σύμφωνα με την παράγραφο 11, την ανάγκη να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας επιβολής του δικαίου ανταγωνισμού.

5. Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν την κοινοποίηση των ακόλουθων κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων, μόνον εφόσον η αρχή ανταγωνισμού έχει περατώσει τις διαδικασίες της με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο:

α) πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού,

β) πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τις αρχές ανταγωνισμού και απεστάλησαν στους διαδίκους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της και

γ) υπομνήματα για διακανονισμό που αποσύρθηκαν.

6. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, για τον σκοπό των αγωγών αποζημίωσης, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν οποτεδήποτε να απαιτήσουν από διάδικο ή τρίτο να κοινοποιήσει οιαδήποτε από τις ακόλουθες κατηγορίες αποδεικτικών στοιχείων:

α) δηλώσεις επιεικούς μεταχείρισης και

β) υπομνήματα για διακανονισμό.

7. Ο ενάγων μπορεί να υποβάλλει αιτιολογημένη αίτηση και να ζητεί να έχει πρόσβαση το εθνικό δικαστήριο στα αποδεικτικά στοιχεία που προβλέπονται στα στοιχεία α) ή β) της παραγράφου 6 με μοναδικό σκοπό να εξασφαλίσει ότι το περιεχόμενό τους ανταποκρίνεται στους ορισμούς που περιέχονται στο άρθρο 2 σημεία 16 και 18. Κατά την αξιολόγηση αυτή το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει μόνον τη συνδρομή της αρμόδιας αρχής ανταγωνισμού. Οι συντάκτες των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων μπορούν επίσης να έχουν τη δυνατότητα να κληθούν σε ακρόαση. Σε

καμία περίπτωση το εθνικό δικαστήριο δεν επιτρέπει την πρόσβαση σε αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία σε άλλους διαδίκους ή σε τρίτους.

8. Εάν μέρος μόνο του αποδεικτικού στοιχείου που ζητήθηκε καλύπτεται από την παράγραφο 6, τα υπόλοιπα μέρη του, αναλόγως σε ποια κατηγορία υπάγονται, δίνονται στη δημοσιότητα σύμφωνα με τις σχετικές παραγράφους περί κοινοποίησης που περιέχει το παρόν άρθρο.

9. Κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται στον φάκελο μιας αρχής ανταγωνισμού και δεν εμπίπτουν σε καμία από τις κατηγορίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο μπορεί να διαταχθεί σε αγωγές αποζημίωσης, ανά πάσα στιγμή, με την επιφύλαξη του παρόντος άρθρου.

[...]

11. Εφόσον η αρχή ανταγωνισμού επιθυμεί να διατυπώσει τις απόψεις της επί της αναλογικότητας του αιτήματος κοινοποίησης, μπορεί να υποβάλει, εξ ιδίας πρωτοβουλίας, παρατηρήσεις στο εθνικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου ζητείται η έκδοση διαταγής κοινοποίησης.»

14 Το άρθρο 22 της οδηγίας 2014/104, το οποίο επιγράφεται «Χρονικά όρια εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά μέτρα που θεσπίζουν σύμφωνα με το άρθρο 21 προκειμένου να συμμορφωθούν με τις ουσιαστικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται αναδρομικά.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 21, εκτός από αυτά που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν ισχύουν για αγωγές αποζημίωσης που ασκούνται ενώπιον εθνικού δικαστηρίου πριν από τις 26 Δεκεμβρίου 2014.»

Το τσεχικό δίκαιο

Ο νόμος 143/2001

15 Ο zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže (νόμος 143/2001 περί προστασίας του ανταγωνισμού), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για τη διαφορά της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος 143/2001), προβλέπει στο άρθρο 1, παράγραφος 1, ότι «οργανώνει την προστασία του ανταγωνισμού στην αγορά των προϊόντων και των υπηρεσιών [...] έναντι κάθε πρακτικής που εμποδίζει, περιορίζει, νοθεύει ή απειλεί τον ανταγωνισμό».

16 Το άρθρο 21ca, παράγραφος 2, του νόμου 143/2001 ορίζει, κατ' ουσίαν, ότι τα έγγραφα και οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν και υποβλήθηκαν για τους σκοπούς διοικητικής διαδικασίας η οποία εκκρεμεί ενώπιον της εθνικής αρχής ανταγωνισμού κοινοποιούνται στις δημόσιες αρχές μόνο μετά το πέρας της έρευνας ή μετά την οριστική απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού για την περάτωση της διοικητικής διαδικασίας.

Ο νόμος 262/2017

- 17 Ο zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (νόμος 262/2017 περί αποζημίωσης στον τομέα του ανταγωνισμού, στο εξής: νόμος 262/2017) έχει ως σκοπό τη μεταφορά της οδηγίας 2014/104 στην τσεχική έννομη τάξη.
- 18 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο c, του νόμου αυτού ορίζει ότι εμπιστευτικές πληροφορίες οι οποίες προστατεύονται διά της υποχρέωσης εμπιστευτικότητας είναι, μεταξύ άλλων, «τα δικαιολογητικά έγγραφα και οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν ειδικά για τους σκοπούς της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της [εθνικής] αρχής ανταγωνισμού ή την άσκηση εποπτείας από την εν λόγω αρχή».
- 19 Από το άρθρο 10, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι, πριν κινηθεί δίκη επί αγωγής αποζημίωσης για ζημία προκληθείσα από περιορισμό του ανταγωνισμού, ο πρόεδρος του τμήματος, κατόπιν αιτήματος του ασκούντος την αγωγή, ο οποίος δηλώνει, με βεβαιότητα ερειδόμενη στα διαθέσιμα πραγματικά στοιχεία, ότι η αξίωσή του για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω περιορισμού του ανταγωνισμού είναι παραδεκτή και εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για την άσκηση του δικαιώματος αποκατάστασης της ζημίας του ενάγοντος και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, διατάσσει την κοινοποίηση ορισμένων εγγράφων, από πρόσωπα που τα έχουν στην κατοχή τους, για τη διερεύνηση της υποθέσεως.
- 20 Το άρθρο 15, παράγραφος 4, του ίδιου νόμου ορίζει ότι «[η] υποχρέωση κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο c, του νόμου αυτού, δεν μπορεί να επιβληθεί προτού καταστεί οριστική η απόφαση της αρχής ανταγωνισμού περί περάτωσης της διοικητικής διαδικασίας».
- 21 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου 262/2017 προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήματος παροχής πρόσβασης σε έγγραφα τα οποία περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και περιλαμβάνονται στον φάκελο της εθνικής αρχής ανταγωνισμού, ο πρόεδρος του τμήματος εξετάζει αν η κοινοποίησή τους ενδέχεται να υπονομεύσει την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Από την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού προκύπτει ότι τα έγγραφα που περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες κοινοποιούνται μόνο μετά το πέρας της έρευνας ή μετά την οριστική απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού για την περάτωση της διοικητικής διαδικασίας.
- 22 Δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου, ο πρόεδρος του τμήματος μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 10 και 16 του εν λόγω νόμου, να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων και μετά την έναρξη της διαδικασίας επί της ουσίας.
- 23 Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου προβλέπει ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά αγωγή αποζημίωσης, ο δικαστής δεσμεύεται από την απόφαση άλλου δικαστηρίου, της Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (υπηρεσίας για την προστασία του ανταγωνισμού, στο εξής: ÚOHS), και της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη περιορισμού του ανταγωνισμού και την ταυτότητα του παραβάτη.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 24 Στις 25 Ιανουαρίου 2012 η ÚOHS κίνησε αυτεπαγγέλτως διοικητική διαδικασία με αντικείμενο πιθανή κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους της České dráhy, του εθνικού σιδηροδρομικού μεταφορέα που ανήκει στο τσεχικό Δημόσιο.
- 25 Κατά τη διάρκεια του έτους 2015 η RegioJet, επιχείρηση η οποία παρέχει, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες σιδηροδρομικής μεταφοράς προσώπων στη γραμμή Πράγα-Ostrava (Τσεχική Δημοκρατία), άσκησε αγωγή αποζημίωσης κατά της České dráhy ενώπιον του Městský soud v Praze (περιφερειακού δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία), ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας που της προκάλεσαν οι φερόμενες ως αντίθετες προς τους κανόνες ανταγωνισμού ενέργειες της εναγομένης.
- 26 Στις 10 Νοεμβρίου 2016 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 773/2004, προκειμένου να εκτιμήσει αν η České dráhy όντως εφάρμοζε επιθετική τιμολογιακή πολιτική στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών σιδηροδρομικής μεταφοράς προσώπων στην Τσεχική Δημοκρατία και, ειδικότερα, στη γραμμή Πράγα-Ostrava (υπόθεση ΑΤ.40156 – Τσεχικοί σιδηρόδρομοι).
- 27 Στις 14 Νοεμβρίου 2016 η ÚOHS ανέστειλε τη διοικητική διαδικασία, χωρίς ωστόσο να την περατώσει τυπικώς, για τον λόγο ότι η Επιτροπή είχε κινήσει διαδικασία η οποία, από ουσιαστικής απόψεως, αφορούσε τις ίδιες ενέργειες με αυτές που αποτελούσαν αντικείμενο της διοικητικής διαδικασίας.
- 28 Στις 11 Οκτωβρίου 2017 η RegioJet υπέβαλε, στο πλαίσιο της αγωγής αποζημίωσης, αίτημα κοινοποίησης εγγράφων δυνάμει των διατάξεων του νόμου 262/2017. Η RegioJet ζήτησε, μεταξύ άλλων, την κοινοποίηση εγγράφων τα οποία εκτιμούσε ότι βρισκόνταν στην κατοχή της České dráhy, και ειδικότερα των αναλυτικών καταστάσεων και εκθέσεων για τις δημόσιες σιδηροδρομικές μεταφορές καθώς και των λογιστικών στοιχείων της εμπορικής δραστηριότητας της εν λόγω εταιρίας.
- 29 Βασιζόμενη στο άρθρο 21ca, παράγραφος 2, του νόμου 143/2001, η ÚOHS επισήμανε ότι τα ζητηθέντα έγγραφα που είχε στη διάθεσή της στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορούσαν να κοινοποιηθούν πριν από την οριστική περάτωση της διαδικασίας αυτής. Διευκρίνισε δε ότι τα λοιπά ζητηθέντα έγγραφα ενέπιπταν στην κατηγορία των εγγράφων που συνιστούν ενιαίο σύνολο εγγράφων και αρνήθηκε την κοινοποίησή τους, διότι τούτο θα μπορούσε να μειώσει την αποτελεσματικότητα της ακολουθούμενης πολιτικής για τη δίωξη των παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 30 Στις 26 Φεβρουαρίου 2018, απαντώντας σε αίτημα του Městský soud v Praze (περιφερειακού δικαστηρίου Πράγας) της 12ης Ιανουαρίου 2018, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι, όταν αποφαίνεται για την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, ο δικαστής οφείλει, χάριν της προστασίας των εννόμων συμφερόντων όλων των διαδίκων και των τρίτων, να εφαρμόζει, μεταξύ άλλων, την αρχή της αναλογικότητας και να λαμβάνει μέτρα για την προστασία των πληροφοριών αυτών. Επισήμανε περαιτέρω ότι, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν, όταν καλούνται να αποφανθούν επί ζητημάτων που αφορούν τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ, να λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με αποφάσεις της Επιτροπής. Τα εθνικά δικαστήρια πρέπει, επίσης, να αποφεύγουν να λαμβάνουν αποφάσεις που

ενδέχεται να συγκρούονται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει κινήσει. Για τον λόγο αυτόν, το εθνικό δικαστήριο κλήθηκε να εκτιμήσει αν ήταν αναγκαίο να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία.

- 31 Στις 14 Μαρτίου 2018 το ως άνω εθνικό δικαστήριο διέταξε την České dráhy να κοινοποιήσει ένα σύνολο εγγράφων, καταθέτοντάς τα στη δικογραφία. Τα έγγραφα αυτά περιλάμβαναν, αφενός, πληροφορίες τις οποίες η εν λόγω εταιρία είχε συγκεντρώσει ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας ενώπιον της ÚOHS και, αφετέρου, πληροφορίες τις οποίες είχε συγκεντρώσει και τηρούσε υποχρεωτικώς εκτός του πλαισίου της διαδικασίας αυτής, όπως καταστάσεις των γραμμών των τρένων, τριμηνιαίες εκθέσεις για τις δημόσιες σιδηροδρομικές μεταφορές και κατάσταση των γραμμών που εκμεταλλευόταν η České dráhy. Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε τα αιτήματα της RegioJet, αφενός, για κοινοποίηση των λογιστικών στοιχείων της εμπορικής δραστηριότητας της České dráhy, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών αντιστοιχίας ανά γραμμή και είδος τρένου, και, αφετέρου, για κοινοποίηση των πρακτικών των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου της České dráhy, κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 2011.
- 32 Με διάταξη της 19ης Δεκεμβρίου 2018, το ίδιο δικαστήριο αποφάσισε, δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 1, του νόμου 262/2017, να αναστείλει την επί της ουσίας εκδίκαση της αγωγής αποζημίωσης μέχρι την περάτωση της διαδικασίας που μνημονεύεται στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως.
- 33 Η RegioJet και η České dráhy άσκησαν αμφότερες έφεση κατά της διατάξεως της 14ης Μαρτίου 2018 ενώπιον του Vrchní soud v Praze (ανώτερου δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία). Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επικύρωσε, με διάταξη της 29ης Νοεμβρίου 2019, τη διάταξη της 14ης Μαρτίου 2018 και, προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων, έλαβε μέτρα συνιστάμενα στη θέση των αποδεικτικών στοιχείων υπό δικαστική μεσεγγύηση και στην κοινοποίησή τους μόνο στους διαδίκους, στους εκπροσώπους τους και στους πραγματογνώμονες και δη, σε κάθε περίπτωση, πάντοτε βάσει αιτιολογημένου γραπτού αιτήματος και αφού το επιτρέψει προηγουμένως ο δικαστής που έχει επιληφθεί της υπόθεσης βάσει της κατανομής των υποθέσεων.
- 34 Η České dráhy άσκησε αναίρεση κατά της διατάξεως της 29ης Νοεμβρίου 2019 ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Nejvyšší soud (Ανώτατου Δικαστηρίου, Τσεχική Δημοκρατία).
- 35 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάδει με την ορθή ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, της [οδηγίας 2014/104] διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εθνικό δικαστήριο αποφαινεται επί του ζητήματος αν υπάρχει υποχρέωση κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων, ενώ ταυτοχρόνως η Επιτροπή διεξάγει διαδικασία για την έκδοση απόφασης δυνάμει του κεφαλαίου III του [κανονισμού 1/2003], συνεπεία της οποίας το εν λόγω δικαστήριο αναστέλλει για τον λόγο αυτόν την εκδίκαση αγωγής για αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας λόγω παράβασης των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού;
- 2) Αντιτίθεται η ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και του άρθρου 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104 προς εθνική ρύθμιση η οποία περιορίζει την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαδικασίας κατόπιν αιτήματος μιας αρχής ανταγωνισμού, ακόμη και όταν πρόκειται για πληροφορίες τις οποίες

ο μετέχων στη διαδικασία υποχρεούται να συγκεντρώνει και να αποθηκεύει (ή συγκεντρώνει και αποθηκεύει) δυνάμει άλλων νομοθετικών διατάξεων και ανεξαρτήτως διαδικασίας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού;

- 3) Μπορεί να θεωρηθεί ως περάτωση της διαδικασίας «με άλλο τρόπο», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104, και η περίπτωση όπου η εθνική αρχή ανταγωνισμού ανέστειλε τη διαδικασία αμέσως μόλις η Επιτροπή κίνησε διαδικασία για την έκδοση απόφασης δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003;
- 4) Συνάδει με το άρθρο 5, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της, διαδικασία ενώπιον εθνικού δικαστηρίου στο πλαίσιο της οποίας εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν η εθνική ρύθμιση περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 6, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας σε κατηγορίες πληροφοριών όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 6, παράγραφος 5, και, ως εκ τούτου, το εν λόγω δικαστήριο αποφασίζει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, υπό την επιφύλαξη ότι το ζήτημα αν τα αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνουν πληροφορίες που το φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει συγκεντρώσει ειδικά για τις ανάγκες διαδικασίας διεξαγόμενης από αρχή ανταγωνισμού (κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104) θα εξεταστεί από το δικαστήριο μόνον αφού του κοινοποιηθούν τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία;
- 5) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, έχει το άρθρο 5, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/104 την έννοια ότι τα αποτελεσματικά μέτρα προστασίας των εμπιστευτικών πληροφοριών που λαμβάνει το δικαστήριο ενδέχεται να έχουν ως συνέπεια την αδυναμία πρόσβασης του ενάγοντος ή άλλων διαδίκων και των εκπροσώπων τους στα κοινοποιούμενα αποδεικτικά στοιχεία πριν το δικαστήριο αποφανθεί οριστικά επί του ζητήματος αν τα κοινοποιούμενα αποδεικτικά στοιχεία ή ορισμένα από αυτά εμπίπτουν στην κατηγορία των αποδεικτικών στοιχείων του άρθρου 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της ratione temporis εφαρμογής των άρθρων 5 και 6 της οδηγίας 2014/104

- 36 Υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι, όσον αφορά την ratione temporis εφαρμογή της, η οδηγία 2014/104 περιέχει ειδική διάταξη η οποία καθορίζει ρητώς τις προϋποθέσεις διαχρονικής εφαρμογής των ουσιαστικών και των μη ουσιαστικών διατάξεων της (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2022, PACCAR κ.λπ., C-163/21, EU:C:2022:863, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 37 Ειδικότερα, αφενός, δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν τη μη αναδρομική εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που θεσπίζουν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21 της οδηγίας προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις ουσιαστικές διατάξεις της.
- 38 Αφετέρου, δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι καμία εθνική διάταξη, πλην των διαλαμβανόμενων στο άρθρο 22, παράγραφος 1, δεν ισχύει για αγωγές αποζημίωσης που ασκήθηκαν ενώπιον εθνικού δικαστηρίου πριν από τις 26 Δεκεμβρίου 2014.

- 39 Ως εκ τούτου, προκειμένου να καθοριστεί η διαχρονική εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 2014/104, πρέπει, κατά πρώτον, να διαπιστωθεί αν η οικεία διάταξη συνιστά ουσιαστική διάταξη, διευκρινιζομένου ότι, ελλείψει παραπομπής του άρθρου 22 της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο, το ζήτημα αυτό πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα το δίκαιο της Ένωσης και όχι με γνώμονα το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2022, PACCAR κ.λπ., C-163/21, EU:C:2022:863, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Συναφώς, πρώτον, επισημαίνεται ότι τα άρθρα 5 και 6 της εν λόγω οδηγίας έχουν ως σκοπό να παράσχουν στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να υποχρεώσουν τον εναγόμενο ή τον τρίτο να κοινοποιήσει, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που έχει στην κατοχή του και, ως εκ τούτου, καθορίζουν την πορεία της διαδικασίας που αφορά την αγωγή αποζημίωσης.
- 41 Οι διατάξεις αυτές, στο μέτρο που υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να παράσχουν στα εθνικά δικαστήρια ειδικές εξουσίες στο πλαίσιο των διαφορών από αγωγές αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της εις βάρος του ζημιωθέντος ασυμμετρίας πληροφόρησης η οποία, όπως υπενθυμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 15 της οδηγίας 2014/104, χαρακτηρίζει κατ' αρχήν τις διαφορές αυτές, με αποτέλεσμα η συγκέντρωση των αναγκαίων για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης πληροφοριών να καθίσταται δυσχερέστερη για τον ζημιωθέντα (πρβλ. απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2022, PACCAR κ.λπ., C-163/21, EU:C:2022:863, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 42 Δεύτερον, δεδομένου ότι τα άρθρα 5 και 6 της οδηγίας 2014/104 έχουν ακριβώς ως σκοπό να παράσχουν στους ενάγοντες τέτοιων δικών τη δυνατότητα να καλύψουν το έλλειμμα πληροφόρησής τους, τους παρέχουν βεβαίως κατ' αποτέλεσμα, όταν προσφεύγουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων προς τον σκοπό αυτόν, πλεονεκτήματα τα οποία δεν είχαν. Εντούτοις, αποκλειστικό αντικείμενο των ως άνω άρθρων είναι τα εφαρμοστέα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δικονομικά μέτρα τα οποία παρέχουν στα δικαστήρια αυτά ειδικές εξουσίες προκειμένου να διαπιστωθούν τα πραγματικά περιστατικά που επικαλούνται οι διάδικοι στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών οι οποίες αφορούν αγωγές αποζημίωσης λόγω των ως άνω παραβάσεων και, επομένως, οι διατάξεις αυτές δεν επηρεάζουν ευθέως την έννομη κατάσταση των διαδίκων κατά το μέτρο που δεν αφορούν τα στοιχεία τα οποία θεμελιώνουν την εξωσυμβατική αστική ευθύνη.
- 43 Ειδικότερα, δεν προκύπτει ότι τα άρθρα 5 και 6 της οδηγίας 2014/104 επιβάλλουν νέες ουσιαστικές υποχρεώσεις εις βάρος κάποιου από τους διαδίκους στις διαφορές αυτές, περίπτωση κατά την οποία θα ήταν δυνατόν οι διατάξεις αυτές να θεωρηθούν ουσιαστικές κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 1, της οδηγίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2022, PACCAR κ.λπ., C-163/21, EU:C:2022:863, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα άρθρα 5 και 6 δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των ουσιαστικών διατάξεων κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104 και ότι, ως εκ τούτου, περιλαμβάνονται στις λοιπές διατάξεις τις οποίες αφορά το άρθρο 22, παράγραφος 2, δεδομένου ότι, συγκεκριμένα, αποτελούν δικονομικές διατάξεις, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 29 και 34 των προτάσεών του.
- 45 Κατά δεύτερον, από το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη είχαν τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίσουν, κατά τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, εάν οι εθνικοί κανόνες που αποσκοπούν στη μεταφορά των δικονομικών διατάξεων της

οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο θα εφαρμόζονται επί των αγωγών αποζημίωσης που ασκούνται μετά τις 26 Δεκεμβρίου 2014, αλλά πριν από την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο ή επί των αγωγών που ασκούνται, το αργότερο, πριν από τη λήξη της προθεσμίας που έχει ταχθεί για τη μεταφορά της, ήτοι πριν από τις 27 Δεκεμβρίου 2016 (απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Cogeco Communications, C-637/17, EU:C:2019:263, σκέψη 28).

46. Εν προκειμένω, από τον νόμο 262/2017 προκύπτει ότι ο Τσέχος νομοθέτης αποφάσισε ότι οι εθνικές διατάξεις για τη μεταφορά των δικονομικών διατάξεων της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο εφαρμόζονται, άμεσα και ανεπιφύλακτα, και στις αγωγές που ασκούνται πριν από την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, αλλά μετά τις 26 Δεκεμβρίου 2014. Η αγωγή αποζημίωσης για την οποία υποβλήθηκε το αίτημα κοινοποίησης εγγράφων ασκήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2015.
47. Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι τα άρθρα 5 και 6 έχουν εφαρμογή *ratione temporis* στην υπόθεση της κύριας δίκης και ότι, επομένως, πρέπει να δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν τις διατάξεις αυτές.

Επί της ουσίας

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

48. Υπενθυμίζεται ότι η πλήρης αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ και, ειδικότερα, η πρακτική αποτελεσματικότητα των απαγορεύσεων που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις προϋποθέτει τη δυνατότητα κάθε προσώπου να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που του προξένησε σύμβαση ή συμπεριφορά δυνάμενη να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ή καταχρηστική συμπεριφορά επιχείρησης η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση, κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, Courage και Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, σκέψη 26, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 33).
49. Όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 1/2003, τα εθνικά δικαστήρια επιτελούν καίρια λειτουργία στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού. Προασπίζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, εκδικάζοντας τις νομικές διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ ιδιωτών, π.χ. επιδικάζοντας αποζημίωση υπέρ εκείνων που έχουν θιγεί από παραβάσεις. Υπό την έννοια αυτή, ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων συμπληρώνει τον ρόλο των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών.
50. Παρά το γεγονός ότι, όταν αποφαινόμεθα επί αγωγών αποζημίωσης σε περίπτωση που δεν υφίσταται οριστική απόφαση αρχής ανταγωνισμού που να αφορά τα ίδια πραγματικά περιστατικά (επί των αποκαλούμενων «stand-alone actions»), τα δικαστήρια αυτά οφείλουν, κατ' αρχήν, να αποφαινόμεθα παρεμπιπτόντως επί της υπάρξεως παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, ήτοι επί της υπάρξεως συμφωνιών, αποφάσεων ή πρακτικών, κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, οι αστικές αγωγές δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τις εθνικές και ενωσιακές διαδικασίες δημόσιας επιβολής που αφορούν την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, στο πλαίσιο των οποίων, μεταξύ άλλων, προβλέπεται, όπως ορίζει το άρθρο 2 του κανονισμού 1/2003, ότι το βάρος απόδειξης της παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ φέρει ο διάδικος ή η αρχή που την προβάλλει.

- 51 Επομένως, η ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2014/104 που αφορούν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων δεν μπορεί να καταλήξει σε καταστρατήγηση των αρχών που διέπουν το βάρος αποδείξεως της υπάρξεως αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών, όταν προκύπτει ότι το αντικείμενο της επίμαχης αγωγής δεν είναι αυστηρώς αποζημιωτικό.
- 52 Πράγματι, εκδίδοντας την οδηγία 2014/104, ο νομοθέτης της Ένωσης έλαβε ακριβώς ως αφετηρία τη διαπίστωση που περιέχεται στην αιτιολογική της σκέψη 6, ότι δηλαδή είναι αναγκαίο τα δύο εργαλεία που προορίζονται να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, ήτοι η επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης από τις δημόσιες αρχές (public enforcement/δημόσια επιβολή) και οι αγωγές αποζημιώσεως που ασκούνται από ιδιώτες λόγω παραβάσεως των κανόνων αυτών (private enforcement/ιδιωτική επιβολή), να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με συνεκτικό τρόπο, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις για την πρόσβαση στα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή των αρχών ανταγωνισμού.
- 53 Όσον αφορά τις αγωγές αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού που ασκούνται από ιδιώτες, οι εφαρμοστέες διατάξεις σχετικά με την κοινοποίηση εγγράφων, οι οποίες περιέχονται στο κεφάλαιο II (άρθρα 5 έως 8) της οδηγίας 2014/104, αντανakλούν τη στάθμιση μεταξύ, αφενός, της αποτελεσματικότητας των δράσεων των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών και, αφετέρου, της αποτελεσματικότητας των αγωγών αποζημιώσεως που ασκούν τα πρόσωπα τα οποία θεωρούν ότι έχουν ζημιωθεί από αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές.
- 54 Επομένως, μολονότι η οδηγία 2014/104, λαμβανομένης υπόψη της ασύμμετρης πληροφόρησης που χαρακτηρίζει συχνά τις διαφορές από αγωγές αποζημιώσεως για την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε λόγω παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού, αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης των ζημιωθέντων από συμπεριφορές αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού στα στοιχεία που τους είναι απολύτως αναγκαία για να αποδείξουν το βάσιμο των αποζημιωτικών αιτημάτων τους, οριοθετεί επίσης αυστηρά την πρόσβαση στα στοιχεία αυτά.
- 55 Πρώτον, το άρθρο 5 της οδηγίας 2014/104 θεσπίζει ορισμένους γενικούς κανόνες για την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο των διαδικασιών που αφορούν αγωγές αποζημιώσεως για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 56 Δεύτερον, το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής προβλέπει ειδικούς κανόνες για την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού, από τους οποίους προκύπτει, μεταξύ άλλων, διαφοροποιημένο επίπεδο προστασίας ανάλογα με τις ζητούμενες πληροφορίες και την ανάγκη διαφυλάξεως της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών δημόσιας επιβολής. Πράγματι, η διάταξη αυτή διακρίνει μεταξύ πλειόνων κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων.
- 57 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν τις δηλώσεις με σκοπό την επεικλή μεταχείριση και τα υπομνήματα για διακανονισμό (στο εξής: αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη μαύρη λίστα), το άρθρο 6, παράγραφος 6, της οδηγίας 2014/104 ορίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα εθνικά δικαστήρια να μην μπορούν ποτέ να απαιτήσουν από διάδικο ή τρίτο να κοινοποιήσει τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία.
- 58 Στη συνέχεια, όσον αφορά τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τους σκοπούς διοικητικής διαδικασίας που κινήθηκε από αρχή ανταγωνισμού, τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από την αρχή ανταγωνισμού και απεστάλησαν στους διαδίκους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής και τα υπομνήματα για διακανονισμό που

αποσύρθηκαν, το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104 προβλέπει ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στις κατηγορίες αυτές (στο εξής: αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα) μόνον εφόσον η αρχή ανταγωνισμού έχει περατώσει τη διαδικασία της με την έκδοση απόφασης ή με άλλον τρόπο.

- 59 Τέλος, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104, η κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων τα οποία βρίσκονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού και δεν εμπίπτουν σε καμία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες (στο εξής: αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη λευκή λίστα), μπορεί να διαταχθεί ανά πάση στιγμή στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως, με την επιφύλαξη του άρθρου αυτού.
- 60 Τρίτον, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 5, παράγραφος 3, και το άρθρο 6, παράγραφος 4, η οδηγία 2014/104 προβλέπει ειδικό καθεστώς για τις αιτήσεις κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο του οποίου οι αιτήσεις αυτές δεν γίνονται αυτομάτως δεκτές, αλλά εξετάζονται υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας και λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων και των εμπλεκόμενων εννόμων συμφερόντων. Επομένως, το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο καλείται να ασκήσει αυστηρό έλεγχο αναλογικότητας, λαμβάνοντας παράλληλα, ενδεχομένως, υπόψη τις παρατηρήσεις που μπορεί να του υποβάλει η οικεία αρχή ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 11, της οδηγίας 2014/104.
- 61 Η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί υπό το πρίσμα των ως άνω προκαταρκτικών διευκρινίσεων.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 62 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι δεν εμποδίζει το εθνικό δικαστήριο να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων για τους σκοπούς εθνικής διαδικασίας που κινήθηκε ενώπιόν του με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, παρά το ότι για την ίδια παράβαση εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία για την έκδοση αποφάσεως δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003, συνεπεία της οποίας το εθνικό δικαστήριο έχει αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία.
- 63 Κατ' αρχάς επισημαίνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003, η κίνηση διαδικασίας από την Επιτροπή συνεπάγεται την απώλεια, για τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών, της αρμοδιότητάς τους να εφαρμόζουν τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ σε σχέση με τις ίδιες παραβάσεις.
- 64 Αντιθέτως, βάσει του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί αγωγής αποζημίωσης δεν στερείται άνευ ετέρου, λόγω της κίνησης διαδικασίας εκ μέρους της Επιτροπής, τη δυνατότητα να εφαρμόσει τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ και να αποφανθεί επί των παραβάσεων που εξετάζει το εν λόγω θεσμικό όργανο. Πράγματι, κατά τη διάταξη αυτή, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν μόνον, αφενός, να μη λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με απόφαση της Επιτροπής και, αφετέρου, να αποφεύγουν να λαμβάνουν αποφάσεις που ενδέχεται να συγκρούονται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει κινήσει και, προς τον τελευταίο σκοπό αυτόν, οφείλουν να εκτιμούν αν είναι αναγκαίο να αναστείλουν τη διαδικασία.

- 65 Επιπλέον, από το σύνολο των διατάξεων της οδηγίας 2014/104 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή ωσαύτως δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών την υποχρέωση να αναστέλλουν την εκδίκαση αγωγών αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού οι οποίες εκκρεμούν ενώπιόν τους, όταν έχει κινηθεί διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής για τις ίδιες παραβάσεις.
- 66 Μολονότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 52 της παρούσας αποφάσεως, αφενός, η επιβολή των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης από τις δημόσιες αρχές (public enforcement/δημόσια επιβολή) και, αφετέρου, οι αγωγές αποζημιώσεως που ασκούνται από ιδιώτες λόγω παραβάσεως των κανόνων αυτών (private enforcement/ιδιωτική επιβολή) πρέπει να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με συνεκτικό τρόπο, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις για την πρόσβαση στα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή των αρχών ανταγωνισμού, γεγονός παραμένει εντούτοις ότι έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα και δεν μπορούν, κατ' αρχήν, να είναι παράλληλες.
- 67 Συναφώς, από τις διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφοι 5 και 9, της οδηγίας 2014/104 προκύπτει ότι η διαδικασία που αφορά αγωγή αποζημιώσεως μπορεί να συνεχιστεί παρά την ύπαρξη εκκρεμούς διαδικασίας ενώπιον αρχής ανταγωνισμού. Πράγματι, ενώ τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα μόνον εφόσον η αρχή ανταγωνισμού έχει περατώσει τη διαδικασία της (άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής), η κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στη λευκή λίστα μπορεί να διαταχθεί «σε αγωγές αποζημιώσεως, ανά πάσα στιγμή» (άρθρο 6, παράγραφος 9, της εν λόγω οδηγίας).
- 68 Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται επομένως το ερώτημα μήπως η οδηγία 2014/104 δεν επιτρέπει σε εθνικό δικαστήριο να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, δυνάμει των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των άρθρων της 5 και 6, παρά το γεγονός ότι η εθνική διαδικασία που κινήθηκε στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως έχει ανασταλεί λόγω της κινήσεως διαδικασίας η οποία εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής.
- 69 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω οδηγία δεν εμποδίζει άνευ ετέρου το εθνικό δικαστήριο να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του λόγω φερόμενης παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα διεξάγεται από την Επιτροπή διαδικασία που αφορά την ίδια παράβαση και ο εθνικός δικαστής έχει αναστείλει την εκδίκαση της αγωγής αποζημιώσεως εν αναμονή περατώσεως της διαδικασίας της Επιτροπής.
- 70 Πράγματι, το εθνικό δικαστήριο, όταν αποφασίζει να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων για τους σκοπούς διαδικασίας αφορώσας αγωγή αποζημιώσεως η οποία έχει ανασταλεί λόγω της κίνησης διαδικασίας από την Επιτροπή, δεν εκδίδει, κατ' αρχήν, απόφαση η οποία ενδέχεται να συγκρούεται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή στην εν λόγω διαδικασία, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003.
- 71 Πάντως, εάν τα εθνικά δικαστήρια είναι σε θέση να διατάξουν τον εναγόμενο ή έναν τρίτο να κοινοποιήσει κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή του, οφείλουν να το πράξουν υπό την επιφύλαξη τηρήσεως των απαιτήσεων που απορρέουν από την οδηγία 2014/104.
- 72 Επομένως, τα επιληφθέντα εθνικά δικαστήρια, τα οποία οφείλουν να περιορίσουν την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων σε ό,τι είναι απολύτως κρίσιμο, αναλογικό και αναγκαίο, πρέπει να μεριμνούν ώστε η απόφαση κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων να μην επηρεάζει αδικαιολόγητα την έρευνα που διενεργεί η αρχή ανταγωνισμού για παράβαση των κανόνων

- ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, τα δικαστήρια αυτά καλούνται να εξετάσουν επισταμένως το αίτημα που τους έχει υποβληθεί, όσον αφορά την κρισιμότητα των ζητούμενων αποδεικτικών στοιχείων, τον σύνδεσμο μεταξύ των στοιχείων αυτών και του αποζημιωτικού αιτήματος και το ζήτημα αν τα ζητούμενα αποδεικτικά στοιχεία είναι επαρκώς ορισμένα καθώς και αν η κοινοποίησή τους συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας.
- 73 Όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας αυτής, η απαίτηση αναλογικότητας θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά όταν υπάρχει κίνδυνος να υπονομευθεί, λόγω της κοινοποίησης, η στρατηγική έρευνας της αρχής ανταγωνισμού, με την αποκάλυψη των εγγράφων που αποτελούν μέρος του φακέλου, ή να επηρεαστεί αρνητικά ο τρόπος συνεργασίας των εταιριών με τις αρχές ανταγωνισμού. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην πρόληψη της «αλίευσης πληροφοριών», δηλαδή της μη εξειδικευμένης ή αόριστης αναζήτησης πληροφοριών που είναι απίθανο να έχουν σημασία για τους διαδίκους.
- 74 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 6, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/104 ορίζει ότι, όταν εξετάζουν την αναλογικότητα διαταγής κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων, τα εθνικά δικαστήρια λαμβάνουν επίσης υπόψη αν «ο διάδικος που ζήτησε την κοινοποίηση το έκανε σε συνάρτηση με αγωγή αποζημίωσης ασκηθείσα ενώπιον εθνικού δικαστηρίου».
- 75 Από τα ανωτέρω μπορεί να συναχθεί ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης της αναλογικότητας της διαταγής κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων, εξέταση η οποία πρέπει να πραγματοποιείται με προσοχή, ιδίως όταν πρόκειται για αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού, το εθνικό δικαστήριο πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι έχει ανασταλεί η δίκη επί της αγωγής αποζημίωσης.
- 76 Πράγματι, μολονότι η διαταγή κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά αγωγή αποζημίωσης δεν εμπίπτει, a priori, στις «αποφάσεις» περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, τόσο, αφενός, η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, όσο και, αφετέρου, ο σκοπός της αποτελεσματικής και ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης απαιτούν να λαμβάνει το εθνικό δικαστήριο υπόψη τη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής κατά την έκδοση αποφάσεως ή τη λήψη μέτρου στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά αγωγή αποζημίωσης, ιδίως όταν πρόκειται για απόφαση ή μέτρο για τη διαπίστωση της ίδιας ή παρόμοιας παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού.
- 77 Ως εκ τούτου, όταν ένα δικαστήριο διατάσσει τους διαδίκους ή τρίτους να κοινοποιήσουν αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης της οποίας η εκδίκαση έχει ανασταλεί λόγω κινήσεως διαδικασίας έρευνας από την Επιτροπή, πρέπει να επιβεβαιώσει ότι η κοινοποίηση αυτή, η οποία προϋποθέτει την υποβολή επαρκώς προσδιορισμένου και τεκμηριωμένου αιτήματος, είναι αναγκαία για την εκδίκαση της αγωγής και συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας.
- 78 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι δεν εμποδίζει το εθνικό δικαστήριο να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων για τους σκοπούς εθνικής διαδικασίας που κινήθηκε ενώπιόν του με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, παρά το ότι για την ίδια παράβαση εκκρεμεί ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία για την έκδοση αποφάσεως δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003, συνεπεία της οποίας το εθνικό δικαστήριο έχει αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία. Εντούτοις, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιβεβαιώσει ότι η κοινοποίηση

των αποδεικτικών στοιχείων που ζητείται στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, κοινοποίηση η οποία πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 5 και 6 της οδηγίας 2014/104, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε σχέση με το αποζημιωτικό αίτημα που του έχει υποβληθεί.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 79 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πριν από το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι η εκ μέρους εθνικής αρχής ανταγωνισμού αναστολή της διοικητικής διαδικασίας που η ίδια κίνησε, για τον λόγο ότι η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003, μπορεί να εξομοιωθεί με περάτωση της διοικητικής διαδικασίας από την εν λόγω αρχή «με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 80 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν την κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα «μόνον εφόσον η αρχή ανταγωνισμού έχει περατώσει τις διαδικασίες της με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο».
- 81 Από τη γραμματική ερμηνεία της διατάξεως αυτής, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη και τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει προκύπτει ότι η αναστολή της διαδικασίας που αφορά αγωγή αποζημίωσης, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με περάτωση της διαδικασίας.
- 82 Κατ' αρχάς, από γραμματικής απόψεως, ως «αναστολή» νοείται μια προσωρινή διακοπή της διαδικασίας. Επομένως, η διαδικασία δεν περατώνεται, δεδομένου ότι επαναλαμβάνεται μόλις εξαλειφθεί ο λόγος της αναστολής.
- 83 Τούτο επιβεβαιώνεται από την αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας 2014/104, η οποία παραθέτει παραδείγματα αποφάσεων που περατώνουν τη διαδικασία παραπέμποντας, μεταξύ άλλων, στις αποφάσεις που μπορεί να λάβει η Επιτροπή δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003. Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη διευκρινίζει συγκεκριμένα ότι η περάτωση της διαδικασίας προκύπτει από την έκδοση, για παράδειγμα, απόφασης δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού 1/2003, «εξαιρέσει των αποφάσεων λήψης προσωρινών μέτρων».
- 84 Επίσης, όταν στην οδηγία 2014/104 γίνεται λόγος για περάτωση της διαδικασίας με την έκδοση απόφασης ή «με άλλο τρόπο», πρόκειται για μέτρα τα οποία, όσον αφορά την ουσία και τον σκοπό τους, λαμβάνονται όταν μια εθνική αρχή ανταγωνισμού αποφασίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, μπορεί ή πρέπει να αποφανθεί και να περατώσει τη διαδικασία.
- 85 Επομένως, το γεγονός ότι μια εθνική αρχή ανταγωνισμού αναστέλλει τη διοικητική διαδικασία της, ακόμη και αν η αναστολή αυτή δικαιολογείται από την κίνηση διαδικασίας εκ μέρους της Επιτροπής, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με περάτωση της διοικητικής διαδικασίας από την αρχή αυτή «με άλλο τρόπο».
- 86 Εν συνεχεία, η απόφαση αναστολής της διοικητικής διαδικασίας από εθνική αρχή ανταγωνισμού, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003, πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο των κανόνων που διέπουν τις παράλληλες αρμοδιότητες της Επιτροπής, αφενός, και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού, αφετέρου.

- 87 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η κίνηση διαδικασίας από την Επιτροπή δεν στερεί, κατά τρόπο μόνιμο και οριστικό, τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού από τη δυνατότητα να εφαρμόσουν την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η αρμοδιότητα των εθνικών αρχών ανταγωνισμού αποκαθίσταται αφ' ης στιγμής περατώνεται η διαδικασία την οποία κίνησε η Επιτροπή (απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2012, Toshiba Corporation κ.λπ., C-17/10, ECLI:EU:C:2012:72, σκέψεις 79 και 80).
- 88 Περαιτέρω, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών διατηρούν την εξουσία δράσης τους στο πλαίσιο τόσο του ενωσιακού όσο και του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού, ακόμη και αν η Επιτροπή από την πλευρά της έχει ήδη λάβει απόφαση, υπό την προϋπόθεση ότι δεν λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με την απόφαση την οποία έχει εκδώσει η Επιτροπή (πρβλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2012, Toshiba Corporation κ.λπ., C-17/10, ECLI:EU:C:2012:72, σκέψεις 84 έως 86).
- 89 Η αναστολή της διοικητικής διαδικασίας μέχρις ότου η Επιτροπή περατώσει την έρευνα στην οικεία υπόθεση δεν συνιστά, επομένως, περάτωση της διαδικασίας αυτής υπό την έννοια ότι εκδόθηκε τελική πράξη που αφορά την επίμαχη παράβαση, αλλά πρέπει να θεωρηθεί ως προσωρινό μέτρο. Κατά συνέπεια, αν η Επιτροπή αποφασίσει να περατώσει την ενώπιόν της διαδικασία χωρίς να εκδώσει απόφαση για την παράβαση, η οικεία εθνική αρχή ανταγωνισμού μπορεί, κατ' αρχήν, να αποφασίσει να κινήσει εκ νέου τη δική της διαδικασία.
- 90 Τέλος, όσον αφορά τους σκοπούς που επιδιώκονται με το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας αυτής, σκοπός της προστασίας των αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα είναι να διασφαλιστεί ότι η κοινοποίηση εγγράφων δεν θα επηρεάσει αδικαιολόγητα την έρευνα που διενεργείται από εθνική αρχή ανταγωνισμού για παράβαση διατάξεων του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού ή του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού. Η παροχή της δυνατότητας κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα, μετά την αναστολή διαδικασίας που έχει διαταχθεί από εθνική αρχή ανταγωνισμού αλλά ενόσω ακόμη εκκρεμεί η έρευνα της Επιτροπής, θα μπορούσε να υπονομεύσει, και δη σοβαρά, την αποτελεσματικότητα της έρευνας της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, τους σκοπούς της οδηγίας.
- 91 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι η εκ μέρους εθνικής αρχής ανταγωνισμού αναστολή της διοικητικής διαδικασίας που η ίδια κίνησε, για τον λόγο ότι η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία δυνάμει του κεφαλαίου III του κανονισμού 1/2003, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με περάτωση της διοικητικής διαδικασίας από την εθνική αρχή «με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 92 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο Δικαστήριο εναπόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση η οποία θα του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, το ερώτημα που του έχει υποβληθεί, αλλά και να λάβει υπόψη κανόνες του δικαίου της Ένωσης στους οποίους δεν αναφέρθηκε ο εθνικός δικαστής με το ερώτημά του (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2022, Herios, C-593/21, EU:C:2022:784, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 93 Συναφώς, μολονότι το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, όπως έχει διατυπωθεί από το αιτούν δικαστήριο, αφορά ρητώς μόνο την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφοι 5 και 9, της οδηγίας 2014/104, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, όπως προκύπτει από το γράμμα της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, αν η οδηγία αυτή αποκλείει τη θέσπιση εθνικής ρύθμισης η οποία διευρύνει την κατηγορία των πληροφοριών των οποίων η κοινοποίηση αποκλείεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που διεξάγεται ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού. Στο μέτρο που το περιθώριο διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τη μεταφορά των άρθρων 5 και 6 της οδηγίας 2014/104 στην εθνική έννομη τάξη οριοθετείται από το άρθρο 5, παράγραφος 8, της οδηγίας, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί και να συμπεριλάβει την τελευταία αυτή διάταξη.
- 94 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 8, το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και το άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία περιορίζει προσωρινά, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, όχι μόνον την κοινοποίηση των πληροφοριών που «συγκεντρώθηκαν» ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας που κίνησε η αρχή ανταγωνισμού, αλλά και την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που «υποβλήθηκαν» προς τούτο.
- 95 Συναφώς, το Δικαστήριο πρέπει, πρώτον, να αποφανθεί επί του παραδεκτού του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, που αμφισβητήθηκε από την *České dráhy*, η οποία υποστήριξε ότι το ερώτημα αυτό είναι πρόωρο και υποθετικό διότι, μέχρι σήμερα, τα τσεχικά δικαστήρια δεν έχουν ακόμη αποφανθεί αν τα έγγραφα, των οποίων η κοινοποίηση ως αποδεικτικών στοιχείων ζητήθηκε από την *České dráhy*, είχαν συγκεντρωθεί ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας που κίνησε η *ÚOHS* ή της διαδικασίας που κίνησε η Επιτροπή.
- 96 Συναφώς, αρκεί η υπομνησθεί ότι τα ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης είναι κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο δύναται να μην αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψεις 27 και 28).
- 97 Εν προκειμένω όμως δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου σκοπό έχει να του παράσχει τη δυνατότητα να προσδιορίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που δεν εμπίπτουν στον γκρίζο αλλά στη λευκή λίστα και τα οποία, ενδεχομένως, μπορούν, παρά το γεγονός ότι η αρχή ανταγωνισμού δεν περάτωσε τη διαδικασία της, να αποτελέσουν αντικείμενο αιτήματος κοινοποίησης εγγράφων δυνάμει των εθνικών διατάξεων περί μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο.
- 98 Επομένως, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.
- 99 Δεύτερον, επί της ουσίας, το αιτούν δικαστήριο καλεί το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της εκτάσεως των πληροφοριών που τυγχάνουν της προσωρινής προστασίας που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104 όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα.

- 100 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι από το γράμμα του άρθρου 16, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο c, του νόμου 262/2017, προκύπτει ότι ο χρονικός περιορισμός που ισχύει για την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, κατά το χρονικό διάστημα που διεξάγεται ορισμένη διαδικασία από την αρχή ανταγωνισμού, αφορά όλες τις πληροφορίες που υποβάλλονται στην αρχή ανταγωνισμού για τους σκοπούς της διαδικασίας αυτής, και όχι μόνον τις πληροφορίες που «συγκεντρώθηκαν ειδικά» για τους σκοπούς της εν λόγω διαδικασίας.
- 101 Συναφώς, από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104, σε συνδυασμό με την αιτιολογική της σκέψη 25, προκύπτει σαφώς ότι η προσωρινή προστασία που παρέχεται δυνάμει της διάταξης αυτής δεν αφορά κάθε πληροφορία που υποβλήθηκε ειδικά, αυθορμήτως ή κατόπιν αιτήματος της αρχής ανταγωνισμού, για τους σκοπούς της εν λόγω διαδικασίας, αλλά μόνον τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν ειδικά για τους σκοπούς διαδικασίας την οποία κίνησε η εν λόγω αρχή.
- 102 Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τη συστηματική ερμηνεία της επίμαχης διάταξης.
- 103 Συναφώς, πρέπει, πρώτον, να γίνει παραπομπή στο άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104, το οποίο αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη λευκή λίστα και δυνάμει του οποίου η κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων τα οποία βρίσκονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού και δεν εμπίπτουν στην γκρίζα ή στη μαύρη λίστα μπορεί να διαταχθεί ανά πάσα στιγμή στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης. Η αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας αυτής αποσαφηνίζει το περιεχόμενο της διάταξης αυτής, χρησιμοποιώντας τη φράση «αποδεικτικ[ά] στοιχεί[α] που υφίστανται ανεξάρτητα από τις διαδικασίες της αρχής ανταγωνισμού (“πληροφορίες που ήδη υπάρχουν”))» για να περιγράψει τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων η κοινοποίηση δεν απαγορεύεται άνευ ετέρου από την οδηγία λόγω του ότι περιλαμβάνονται στην γκρίζα ή στη μαύρη λίστα.
- 104 Δεύτερον, επισημαίνεται επίσης ότι το άρθρο 2, σημείο 17, της οδηγίας ορίζει τις «προϋπάρχουσες πληροφορίες» ως «αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν ανεξάρτητα από τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού, ασχέτως αν περιλαμβάνονται στον φάκελο αρχής ανταγωνισμού».
- 105 Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι στη λευκή λίστα μπορεί να εμπίπτουν και αποδεικτικά στοιχεία τα οποία περιλαμβάνονται σε φάκελο αρχής ανταγωνισμού. Ειδικότερα, οι πληροφορίες τις οποίες ένα πρόσωπο που μετέχει στη διαδικασία υποχρεούται να συγκεντρώνει και να αποθηκεύει (ή συγκεντρώνει και αποθηκεύει) βάσει άλλων νομοθετικών διατάξεων, και ανεξαρτήτως της διαδικασίας λόγω παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού, συνιστούν προϋπάρχουσες πληροφορίες και τα εθνικά δικαστήρια δύνανται, κατ' αρχήν, να διατάσσουν ανά πάσα στιγμή την κοινοποίησή τους, δεδομένου ότι πρόκειται για αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη λευκή λίστα.
- 106 Τρίτον, απηχώντας την άποψη ότι, αφενός, η προστασία που παρέχεται στα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκρίζα και στη μαύρη λίστα πρέπει να περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αυτή είναι όντως αναγκαία και, επομένως, κατάλληλη για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία 2014/104 και ότι, αφετέρου, πρέπει να επιτρέπεται ευλόγως ευρεία πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία, το άρθρο 6, παράγραφος 8, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι, εάν μέρος μόνον των αποδεικτικών στοιχείων που ζητήθηκαν εμπίπτει στη μαύρη λίστα, τα υπόλοιπα στοιχεία, αναλόγως της κατηγορίας στην οποία εμπίπτουν, κοινοποιούνται σύμφωνα με τις σχετικές παραγράφους του άρθρου 6 της οδηγίας.

- 107 Τέταρτον, από το άρθρο 5, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/104, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν κανόνες που θα διευρύνουν την κατηγορία των κοινοποιούμενων αποδεικτικών στοιχείων, με την επιφύλαξη των παραγράφων 4 και 7 του άρθρου αυτού καθώς και του άρθρου 6 της οδηγίας, προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται στα κράτη μέλη να καθιστούν ελαστικότερες, κατά τη μεταφορά της οδηγίας 2014/104 στην εθνική έννομη τάξη, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα αποδεικτικά στοιχεία χαρακτηρίζονται ως στοιχεία που εμπίπτουν στην γκρίζα, στη μαύρη, ή στη λευκή λίστα.
- 108 Ειδικότερα, αν επιτρεπόταν στα κράτη μέλη να διευρύνουν την κατηγορία των πληροφοριών που εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα, τούτο θα περιόριζε την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, αντιθέτως προς τη λογική που διέπει το άρθρο 5, παράγραφος 8, της οδηγίας. Επομένως, ο σκοπός της εναρμόνισης τον οποίο επιδιώκει η εν λόγω οδηγία θα διακυβευόταν αν τα κράτη μέλη είχαν, όσον αφορά την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, τη δυνατότητα να θεσπίζουν αυστηρότερους κανόνες από τους προβλεπόμενους στα άρθρα 5 και 6 της οδηγίας.
- 109 Ως εκ τούτου, η εθνική νομοθεσία η οποία περιορίζει προσωρινά την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που έχουν υποβληθεί κατά τη διάρκεια διαδικασίας κατόπιν αιτήματος μιας αρχής ανταγωνισμού ή αυθορμητώς, συμπεριλαμβανομένων των προϋφιστάμενων πληροφοριών, δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και το άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104.
- 110 Το συμπέρασμα αυτό δεν σημαίνει ότι ο δικαστής που έχει επιληφθεί αιτήματος κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων, στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά αγωγή αποζημίωσης λόγω παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού, οφείλει κατ' ανάγκη να διατάξει την κοινοποίηση όλων των εγγράφων που δεν έχουν συγκεντρωθεί ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού.
- 111 Πράγματι, σε όλες τις περιπτώσεις, και ακόμη περισσότερο όταν η διαδικασία έχει ανασταλεί εν αναμονή περατώσεως της διοικητικής διαδικασίας που κινήθηκε από αρχή ανταγωνισμού, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει ότι η κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων που ζητείται στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, κοινοποίηση η οποία πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 5 και 6 της οδηγίας 2014/104, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε σχέση με το αποζημιωτικό αίτημα που του έχει υποβληθεί.
- 112 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 8, το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και το άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία περιορίζει προσωρινά, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, όχι μόνον την κοινοποίηση των πληροφοριών που «συγκεντρώθηκαν» ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας που κίνησε η αρχή ανταγωνισμού, αλλά και την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που «υποβλήθηκαν» προς τούτο.

Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 113 Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104, έχει την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές δεν εμποδίζουν το εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί αιτήματος κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων και να διατάξει τη θέση τους υπό δικαστική μεσεγγύηση, μεταθέτοντας την εξέταση του ζητήματος αν τα στοιχεία αυτά περιέχουν

- «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», κατά την έννοια της τελευταίας διάταξης, στη χρονική στιγμή κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο θα έχει πρόσβαση στα επίμαχα αποδεικτικά στοιχεία.
- 114 Πράγματι, παρά την αναφορά στο άρθρο 6, παράγραφος 7, της οδηγίας 2014/104, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, εν τέλει, να διευκρινιστεί αν ένα δικαστήριο μπορεί να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, η οποία διέπεται από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, προκειμένου να εκτιμήσει αν τα στοιχεία αυτά περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας.
- 115 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο νομοθέτης προέβλεψε, στο άρθρο 6, παράγραφος 7, της οδηγίας 2014/104, όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη μαύρη λίστα, έναν μηχανισμό προηγούμενης εξακρίβωσης προκειμένου το εθνικό δικαστήριο να παράσχει πρόσβαση στα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, με μοναδικό σκοπό να εξασφαλίσει ότι το περιεχόμενό τους ανταποκρίνεται πράγματι σε «δήλωση επιεικούς μεταχείρισης» ή σε «υπόμνημα για διακανονισμό», όπως ορίζονται αντίστοιχα στο άρθρο 2, σημεία 16 και 18, της οδηγίας και ότι πρόκειται, επομένως, όντως για αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη μαύρη λίστα.
- 116 Ένας τέτοιος μηχανισμός εξακρίβωσης δεν προβλέπεται, εντούτοις, για τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα και στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104. Και ο λόγος είναι ότι, αντιθέτως προς τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στη μαύρη λίστα, η προστασία που παρέχεται στα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα είναι απλώς προσωρινή.
- 117 Εν προκειμένω, τίθεται το ερώτημα μήπως η οδηγία 2014/104 δεν επιτρέπει να παρέχεται στο εθνικό δικαστήριο η δυνατότητα δυνάμει του εφαρμοστέου εθνικού δικονομικού δικαίου, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, να λαμβάνει μέτρα προκειμένου να εκτιμήσει αν εμπίπτουν πράγματι στην γκριζα λίστα τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση προς στήριξη αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, και ενώ εκκρεμεί παράλληλα η διαδικασία την οποία διεξάγει η αρχή ανταγωνισμού.
- 118 Στην υπόθεση της κύριας δίκης προκύπτει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο διέταξε την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων με σκοπό να εξετάσει αυτεπαγγέλτως, μετά την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων στο δικαστήριο, αλλά πριν από την κοινοποίησή τους στον αιτούντα κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεώς του, αν μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται και αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα.
- 119 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, όπως προκύπτει επίσης από την αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας 2014/104, το καθεστώς του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα, έχει σκοπό να αποτρέψει το ενδεχόμενο η απόφαση κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων να επηρεάζει αδικαιολόγητα έρευνα διεξαγόμενη από αρχή ανταγωνισμού για παράβαση διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης ή του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού.
- 120 Συνεπώς, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε την πλήρη εναρμόνιση που επιδιώκει η διάταξη αυτή κυρίως χάριν του συμφέροντος της δημόσιας επιβολής του δικαίου του ανταγωνισμού.

- 121 Η επιδίωξη του σκοπού αυτού σημαίνει ότι η πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα δεν παρέχεται στους ενάγοντες ή σε τρίτους πριν από την περάτωση της διαδικασίας που διεξάγει η αρχή ανταγωνισμού.
- 122 Αντιθέτως, ο σκοπός αυτός δεν εμποδίζει ένα εθνικό δικαστήριο να διατάξει, εφαρμόζοντας εθνικό δικονομικό μέσο, την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία θα μπορούσαν να εμπίπτουν στην γκριζα λίστα, με αποκλειστικό σκοπό να τεθούν τα σχετικά έγγραφα υπό δικαστική μεσεγγύηση και να κοινοποιηθούν στον ενάγοντα, κατόπιν αιτήματος, μόνον αφού το δικαστήριο εξακριβώσει αν τα έγγραφα αυτά όντως περιέχουν αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην εν λόγω λίστα.
- 123 Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να αντιμετωπιστεί η ασυμμετρία πληροφόρησης και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική ιδιωτική επιβολή του δικαίου του ανταγωνισμού, ανάγκη η οποία συνιστά τη δικαιολογητική βάση έκδοσης της οδηγίας 2014/104, η οδηγία αυτή επιτρέπει, κατ' αρχήν, σε εθνικό δικαστήριο να χρησιμοποιήσει ένα εθνικό δικονομικό μέσο που του παρέχεται από το εφαρμοστέο εθνικό δικονομικό δίκαιο προκειμένου, μεταξύ άλλων, να αποτρέψει την υπέρμετρη χρήση της εξαίρεσης την οποία προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας.
- 124 Αυτό το δικονομικό μέσο είναι ικανό να συμβάλει στην αποτελεσματική άσκηση των αγωγών αποζημίωσης από ιδιώτες, διατηρώντας παράλληλα την προστασία της οποίας πρέπει να τυγχάνουν τα αποδεικτικά στοιχεία που εμπίπτουν στην γκριζα λίστα, εφόσον η αρχή ανταγωνισμού δεν έχει περατώσει τη διαδικασία της με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.
- 125 Πάντως, η χρήση ενός τέτοιου μέσου πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτές διευκρινίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, και στο άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/104.
- 126 Πρέπει, μεταξύ άλλων, να λαμβάνονται υπόψη η έκταση και το κόστος της κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων καθώς και το αν τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητήθηκε η κοινοποίηση είναι λυσιτελή για να τεκμηριωθεί το βάσιμο του αποζημιωτικού αιτήματος ή ακόμη αν το αίτημα κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της αρχής ανταγωνισμού έχει διατυπωθεί κατά τρόπο συγκεκριμένο όσον αφορά τη φύση, το αντικείμενο ή το περιεχόμενο των οικείων εγγράφων.
- 127 Όπως υπενθυμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας 2014/104, πρέπει να αποφεύγεται η μη εξειδικευμένη ή αόριστη αναζήτηση πληροφοριών που είναι απίθανο να έχουν σημασία για τους διαδίκους. Θα πρέπει, επομένως, να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή και να μη θεωρούνται ως σύμφωνα προς την αρχή της αναλογικότητας τα αιτήματα που αποσκοπούν στη γενική κοινοποίηση των εγγράφων του φακέλου μιας αρχής ανταγωνισμού που αφορά συγκεκριμένη υπόθεση ή στη γενική κοινοποίηση των εγγράφων που υποβλήθηκαν από διάδικο στο πλαίσιο συγκεκριμένης υπόθεσης.
- 128 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104, έχει την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές δεν εμποδίζουν το εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί, κατ' εφαρμογήν δικονομικού μέσου του εθνικού δικαίου, επί της κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων και να διατάξει τη θέση τους υπό δικαστική μεσεγγύηση, μεταθέτοντας την εξέταση του ζητήματος αν τα στοιχεία αυτά περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία

αρχής ανταγωνισμού», κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, στη χρονική στιγμή κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο θα έχει πρόσβαση στα επίμαχα αποδεικτικά στοιχεία. Εντούτοις, η χρήση ενός τέτοιου μέσου πρέπει να συνάδει με τις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτές διευκρινίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, και στο άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/104.

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

- 129 Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι, όταν το εθνικό δικαστήριο αναβάλλει την εξέταση του ζητήματος αν τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», το δικαστήριο αυτό μπορεί να αρνηθεί στον ενάγοντα ή σε άλλους διαδίκους και στους εκπροσώπους τους την πρόσβαση στα αποδεικτικά αυτά στοιχεία, και τούτο δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 4, της οδηγίας.
- 130 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104, τα εθνικά δικαστήρια έχουν όχι μόνον το δικαίωμα, αλλά και την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε ένας άλλος διάδικος να μην έχει πρόσβαση, κατά τη διάρκεια διαδικασίας κινηθείσας από αρχή ανταγωνισμού, στις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας αυτής.
- 131 Επομένως, αν ένα εθνικό δικαστήριο διατάξει, κατ' εφαρμογήν δικονομικού μέσου του εθνικού δικαίου, την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που θα μπορούσαν να περιληφθούν στην γκριζα λίστα, προκειμένου να εξακριβώσει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο αυτό οφείλει να μεριμνήσει, και μάλιστα ανεξαρτήτως του αν τα οικεία έγγραφα περιέχουν ή όχι εμπιστευτικές πληροφορίες, ώστε να μην έχει άλλος διάδικος πρόσβαση στα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, όταν αυτά εμπίπτουν στη λευκή λίστα, πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξακρίβωσης ή, όταν τα στοιχεία αυτά εμπίπτουν στην γκριζα λίστα, πριν από την περάτωση της διαδικασίας που διεξάγει η αρμόδια αρχή ανταγωνισμού.
- 132 Κατά συνέπεια, στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104 έχει την έννοια ότι, όταν το εθνικό δικαστήριο αναβάλλει, κατ' εφαρμογήν δικονομικού μέσου του εθνικού δικαίου, την εξέταση του ζητήματος αν τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», το δικαστήριο αυτό πρέπει να μεριμνά ώστε ο ενάγων ή άλλοι διάδικοι και οι εκπρόσωποί τους να μην έχουν πρόσβαση στα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, όταν αυτά εμπίπτουν στη λευκή λίστα, πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξακρίβωσης ή, όταν τα στοιχεία αυτά εμπίπτουν στην γκριζα λίστα, πριν από την περάτωση της διαδικασίας που διεξάγει η αρμόδια αρχή ανταγωνισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 133 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

δεν εμποδίζει το εθνικό δικαστήριο να διατάξει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων για τους σκοπούς εθνικής διαδικασίας που κινήθηκε ενώπιόν του με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, παρά το ότι για την ίδια παράβαση εκκρεμεί ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαδικασία για την έκδοση αποφάσεως δυνάμει του κεφαλαίου ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ], συνεπεία της οποίας το εθνικό δικαστήριο έχει αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία. Εντούτοις, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιβεβαιώσει ότι η κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων που ζητείται στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, κοινοποίηση η οποία πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 5 και 6 της οδηγίας 2014/104, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε σχέση με το αποζημιωτικό αίτημα που του έχει υποβληθεί.

- 2) Το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/104

έχει την έννοια ότι:

η εκ μέρους εθνικής αρχής ανταγωνισμού αναστολή της διοικητικής διαδικασίας που η ίδια κίνησε, για τον λόγο ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία δυνάμει του κεφαλαίου ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με περάτωση της διοικητικής διαδικασίας από την εθνική αρχή «με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

- 3) Το άρθρο 5, παράγραφος 8, το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', και το άρθρο 6, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/104

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία περιορίζει προσωρινά, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, όχι μόνον την κοινοποίηση των πληροφοριών που «συγκεντρώθηκαν» ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας που κίνησε η αρχή ανταγωνισμού, αλλά και την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που «υποβλήθηκαν» προς τούτο.

- 4) Το άρθρο 5, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104

έχει την έννοια ότι:

οι διατάξεις αυτές δεν εμποδίζουν το εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί, κατ' εφαρμογήν δικονομικού μέσου του εθνικού δικαίου, επί της κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων και να διατάξει τη θέση τους υπό δικαστική μεσεγγύηση, μεταθέτοντας την εξέταση του ζητήματος αν τα στοιχεία αυτά περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, στη χρονική στιγμή κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο θα έχει πρόσβαση στα επίμαχα αποδεικτικά στοιχεία. Εντούτοις, η χρήση ενός τέτοιου μέσου πρέπει να συνάδει με τις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτές διευκρινίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, και στο άρθρο 6 παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/104.

5) Το άρθρο 6, παράγραφος 5, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/104

έχει την έννοια ότι:

όταν το εθνικό δικαστήριο αναβάλλει, κατ' εφαρμογήν δικονομικού μέσου του εθνικού δικαίου, την εξέταση του ζητήματος αν τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση περιέχουν «πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ειδικά για τη διαδικασία αρχής ανταγωνισμού», το δικαστήριο αυτό πρέπει να μεριμνά ώστε ο ενάγων ή άλλοι διάδικοι και οι εκπρόσωποί τους να μην έχουν πρόσβαση στα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία, όταν αυτά εμπίπτουν στη λευκή λίστα, πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξακρίβωσης ή, όταν τα στοιχεία αυτά εμπίπτουν στην γκρίζα λίστα, πριν από την περάτωση της διαδικασίας που διεξάγει η αρμόδια αρχή ανταγωνισμού.

(υπογραφές)